

Xamidova Rayxona

Osiyo xalqaro universiteti

tarix ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Mog'ullar bosqini o'lkamiz tariziga jiddiy tasir etib, mamuriy boshqaruv tizimida bir qancha qonun va qoidalar qaror topishiga sabab bo'lgan. Ushbu maqolada Yasoq qonuni haqida uning siyosiy-huquqiy va ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan asosiy norma sifatidagi ahamiyati bayon etiladi. Maqolada Yasoq qonunining kelib chiqishi, tarkibiy tuzilishi, asosiy tamoyillari va Mo'g'ul imperiyasi hamda keyingi davrlardagi ta'siri adabiyotlar asosida tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *Chingizxon, Buyuk Yasoq, Yasoq qonuni, Mo'g'ul imperiyasi, o'rta asr huquqi, yasak, djasak, qonunlar majmuasi.*

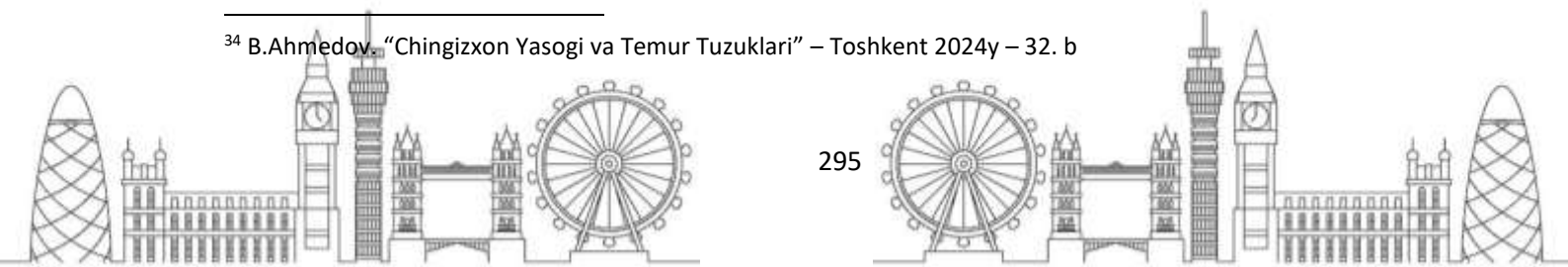
Kirish: Insoniyat tarixida davlat boshqaruvi va qonun tizimining shakllanishi jamiyat taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. Xususan, XIII asrda dunyo siyosiy maydonida ulkan o'zgarishlar yasagan Chingizxon o'z imperiyasini mustahkamlash uchun maxsus qonunlar majmuasini joriy etgan. Bu qonunlar "Buyuk Yasoq" nomi bilan mashhur bo'lib, nafaqat mo'g'ul davlati, balki keyingi asrlarda ko'plab mamlakatlarning huquqiy va ma'muriy tizimiga ta'sir ko'rsatgan.

Buyuk Yasoq qonuni o'z davrida harbiy intizomni mustahkamlash, ijtimoiy tartibni saqlash va davlat boshqaruvini samarali yo'lga qo'yish vazifasini bajargan. Unda jinoyat va jazolar, soliqlar, harbiy xizmat, diniy bag'rikenglik hamda xalqaro munosabatlarga oid qoidalar belgilangan. Shu bois, bu qonun majmuasi Chingizxon imperiyasining siyosiy qudratini ta'minlagan asosiy omillardan biri sifatida tarixda alohida o'rin egallaydi.

Mazkur maqolada Buyuk Yasoq qonunining kelib chiqishi, asosiy tamoyillari va uning tarixiy ahamiyati tahlil qilinadi. Shu orqali biz Chingizxon davrida yaratilgan huquqiy tizimning o'sha davr jamiyatiga va keyingi davrlarga ko'rsatgan ta'sirini yoritishga harakat qilinadi.

Asosiy qism: Chingizxon (Temujin, 1162-1227) o'rta asrlar tarixida eng katta imperiyalardan birini barpo etgan buyuk sarkarda va davlat arbobi sifatida tanilgan. Uning yaratgan davlatining barqarorligi va uzoq muddatli mavjud bo'lishi nafaqat uning harbiy mahorati, balki u o'rnatgan huquqiy tizimning samaradorligi bilan bog'liq edi. Ushbu huquqiy tizimning asosini Chingizxonning Buyuk Yasoq qonuni tashkil etgan. Buyuk Yasoq (mo'g'ulcha: Ih Yasa, Ih Zasag) - Chingizxon tomonidan 1206-yilda o'rnatilgan qonunlar majmuasi bo'lib, u Mo'g'ul imperiyasining barcha hududlarida amal qilgan³⁴. Bu qonun mo'g'ul jamiyatining harbiy, ijtimoiy, siyosiy va diniy munosabatlarini tartibga solgan.

³⁴ B.Ahmedov, "Chingizxon Yasogi va Temur Tuzuklari" – Toshkent 2024y – 32. b

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Yasoq qonuni o'rta asrlar huquqshunosligining muhim yodgorligi hisoblanadi. Uning ayrim bndlari va tamoyillari keyingi asrlarda Markaziy Osiyo, Rossiya, Xitoy va boshqa mamlakatlarning huquqiy tizimlariga ta'sir ko'rsatgan. Shuning uchun ushbu mavzuni ilmiy jihatdan tadqiq etish zamonaviy tarixshunoslikning dolzarb vazifalaridan biridir³⁵.

Maqolaning maqsadi - Chingizxonning Buyuk Yasoq qonunining kelib chiqishi, tarkibiy tuzilishi, asosiy tamoyillari va tarixiy ta'sirini kompleks tadqiq etish, xalqaro ilmiy adabiyotlar asosida yangi ilmiy xulosalarga kelishdan iborat.

XII asr oxirida - XIII asr boshlarida Mo'g'ulistonda siyosiy vaziyat murakkab edi. Yuzlab mo'g'ul qabilalari bir-biri bilan doimiy urush holatida yashardi. Bu qabilalar o'rtasida doimiy to'qnashuvlar, qirg'inlar va qasos olishlar sodir bo'lar edi. Har bir qabila o'zining urug'iy boshlig'iga (taishi, xon) bo'ysunardi va mustaqil harakat qilardi.

Temuchin 1162-yilda Kiyad-Borjigin urug'ida dunyoga kelgan. Uning otasi Yesugey-baxadir kichik qabila boshlig'i bo'lib, Temuchin 9 yoshida otasini yo'qotgan. Qattiq sharoitlarda o'sgan Temuchin asta-sekin o'zining obro'sini va kuchini oshira boshladi.

Temuchinning siyosiy faoliyati bir necha bosqichlarga bo'linadi. Dastlab u o'zining yaqin qarindoshlari va do'stlarini o'z atrofida jamladi. Keyinroq u katta qabilalar ittifoqiga aylangan Jamuqa bilan ittifoq tuzdi va 1189-yilda Kiyad qabilasining xoni etib saylandi.

Biroq Temuchin va Jamuqa o'rtasidagi ziddiyat ortib bordi. 1201-yilda Jamuqa gurkiragan dengiz deb e'lon qilindi, lekin 1204-yilda Kelte-daban (Kelte-tovon) jangida Temuchin g'alaba qozondi va Jamuqani mag'lub etdi. Shunday qilib, Temuchin Mo'g'ulistondagi barcha qabilalarni o'z hukmronligi ostida birlashtirdi.

1206-yil bahorida Onon daryosi bo'yida Buyuk qurultay (mo'g'ulcha: Ih Quriltay) chaqirildi. Bu kurultayga Mo'g'ulistondagi barcha qabilalar vakillari, noyonlar, baxadurlar va diniy yetakchilar taklif qilindi. Qurultayda Temuchin butun mo'g'ul elining xoni - Chingizxon deb e'lon qilindi³⁶.

Buyuk qurultayda quyidagi muhim qarorlar qabul qilindi:

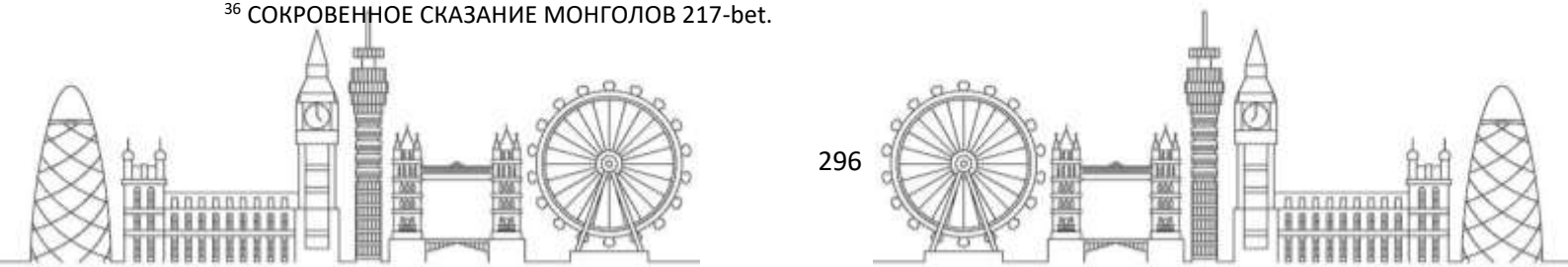
1. Temuchin Chingizxon (Dengiz xoni, Dengiz xaqoni) unvoni bilan butun mo'g'ul elining xoni etib e'lon qilindi.
2. Mo'g'ul armiyasi - minglik, yuzlik, o'nlik va tuvonlik tizimida qayta tashkil etildi.
3. Buyuk Yasoq qonuni e'lon qilindi va barcha mo'g'ullar uchun majburiy qilindi.
4. Davlat boshqaruvi va sud tizimi tashkil etildi.

Rashididdin Fazlullohning so'zlariga ko'ra, Chingizxon kurultayda shunday degan: "Men sizlarni o'zimning qattiq qonun-qoidalarimga bo'ysundirdim, shunda sizlar o'rtangizdagi nizolarni qoldirdingiz va tinchlikka erishdingiz."

"Yasoq" (yoki "Yasak", "Yasa", "Djasak") so'zi turkiy-mo'g'ul tilidan kelib chiqqan bo'lib, "qonun", "qoida", "tartib" degan ma'noni anglatadi. Mo'g'ul tilida "djasag" so'zi

³⁵ B.Ahmedov. "Chingizxon Yasogi va Temur Tuzuklari" - Toshkent 2024y - 40. b

³⁶ СОКРОВЕННОЕ СКАЗАНИЕ МОНГОЛОВ 217-bet.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

"qonun", "farmon" ma'nosida ishlatilgan. Turkiy tillarda esa "yasak" so'zi "ta'qiq", "man etish" degan ma'noda ham qo'llanilgan.

V.V. Bartoldning ta'kidlashicha, "Yasoq" yozma kodeksdan ko'ra ko'chmanchi jamiyatga moslashgan, qat'iy intizom va markazlashgan hokimiyatni ta'minlovchi huquqiy-an'anaviy institut sifatida ishlagan. Bu orqali Chingizxon qabila-parokandalikni cheklab, yangi boshqaruv modelini shakllantirgan³⁷.

Ilmiy adabiyotlarda "Yasoq" va "Bilik" tushunchalari bir-biriga yaqin, lekin har xil ma'noda ishlatiladi. "Yasoq" - bu qonunlar majmuasi, qoidalarni o'z ichiga olgan hujjat. "Bilik" (mo'g'ulcha: "bilig" - "bilim", "donishmandlik") esa Chingizxonning o'zining so'zlari, nasihatlari va sud qarorlari to'plamidir³⁸³⁹. P. Melioranskiy o'z tadqiqotlarida "Yasoq" va "Bilik" o'rtasidagi farqni aniqlagan: "Yasoq"da turli jinoyatlar va ular uchun belgilangan jazolar sanab o'tilgan, "Bilik"da esa sud jarayonining tartibi va sudyalarning vakolatlari ko'rsatilgan. Shunday qilib, "Bilik" protsessual kodeks vazifasini bajargan.

Mo'g'ul "Chindamani erikhe" ("Mo'g'ullarning yashirin tarixi") asarida aytilishicha, Chingizxon 18 ta donishmand olimni chaqirib, ularga qonunlar tuzishni topshirgan. Bu qonunlar "xuli-yosoni bilik" (qonunlar kitobi) deb atalgan. Buyuk Yasoq qonunining eng muhim huquqiy tamoyillaridan biri - qonun ustuvorligi prinsipi edi. Bu tamoyilga ko'ra, hatto o'zi Chingizxon ham qonunlarga bo'ysunishi kerak edi. Qonun oldida hamma teng edi - qabilasi, boyligi yoki mavqeidan qat'iy nazar.

Yana bir muhim tamoyil - jazoning muqarrarliligi va qat'iyligi edi. Yasoq qonuni ko'p jinoyatlar uchun o'lim jazosini belgilagan. Bu qat'iy jazo tizimi jamiyatda tartib-intizomni ta'minlashga qaratilgan edi⁴⁰.

Jamoaviy javobgarlik tamoyili ham Yasoq qonunining xususiyatlaridan biri edi. Agar bir kishi jinoyat sodir etsa, nafaqat o'zi, balki uning oila a'zolari va hatto butun urug'i javobgarlikka tortilishi mumkin edi. Bu tamoyil qabila ittifoqini mustahkamlashga xizmat qilgan⁴¹.

Mo'g'ul davlatining asosini kuchli armiya tashkil etgan. Shuning uchun Yasoq qonunida harbiy qonunlar alohida o'rin tutgan. Quyidagi harbiy tamoyillar mavjud edi:

1. Jangda o'z jangovar do'stini tashlab ketish - eng og'ir jinoyatlardan biri hisoblangan va o'lim jazosiga sabab bo'lgan.
2. Jangda yo'qotilgan narsani (qurol, yuk) qaytarib berish majburiyati. Agar kimdir jangdagi do'stining yo'qotgan narsasini qaytarmasa, o'lim jazosiga tortilgan.
3. Buyruqqa itoat etmaslik, o'z postini tark etish - o'lim jazosiga sabab bo'lgan.
4. G'alaba qozongan askar o'ldirib, o'ldirib qo'ygan dushmanning mulkiga huquqqa ega bo'lgan⁴².

³⁷ B.Ahmedov "Chingizxon Yasog'i va Temur Tuzuklari". Toshkent 2024y – 42. b

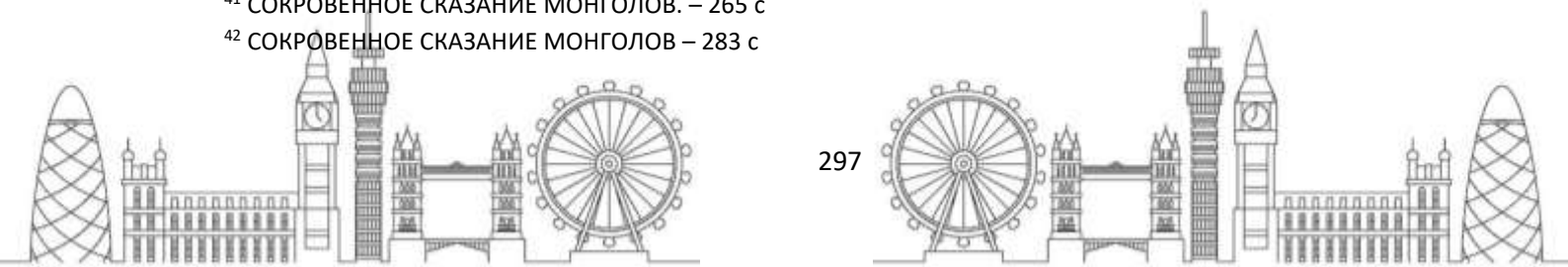
³⁸ B.Ahmedov. "Chingizxon Yasog'i va Temur Tuzuklari". Toshkent 2024y – 47. b

³⁹ Сокровенное сказание монголовю – 289 с

⁴⁰ B.Ahmedov "Chingizxon Yasog'i va Temur Tuzuklari". Toshkent 2024y – 48. b

⁴¹ СОКРОВЕННОЕ СКАЗАНИЕ МОНГОЛОВ. – 265 с

⁴² СОКРОВЕННОЕ СКАЗАНИЕ МОНГОЛОВ – 283 с

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Yasoq qonuni mo'g'ul jamiyatining ijtimoiy-iqtisodiy hayotini ham tartibga solgan. Quyidagi tamoyillar muhim o'rin tutgan:

1. Merosxurlik huquqi: O'g'il bola qiz boladan ustun turgan. Katta o'g'il kichik o'g'ildan ustun turgan.
2. Nikoh qoidalari: Birinchi va ikkinchi darajali qarindoshlar o'rtasida nikoh taqiqlangan. Er bir nechta xotin olishi mumkin edi.
3. O'g'rilik va talonchilikka qat'iy jazo: Otilish va tananing ikkiga bo'linishi.
4. Qul va asirlar holati: Mo'g'ullar o'rtasida qullik taqiqlangan. Boshqa xalqlarning qullarini yashirish o'lim jazosiga sabab bo'lgan⁴³.

Yasoq qonunida diniy bag'rikenglik tamoyili qo'llab-quvvatlangan. Barcha dinlar va e'tiqodlar hurmat qilinishi kerak edi. Chingizxon o'zining maktublarida shunday degan: "Xudoning buyrug'i va tangri irodasi bilan men butun yer yuzini boshqaraman. Tangri oldida hamma tengdir⁴⁴. "Axloqiy qoidalarga ko'ra: yolg'on gapirish, changal uloqtirish, kimsaning ishiga aralashish, bevafo bo'lish - bularning hammasi jazolanishi kerak edi. Shuningdek, mehmonlarni hurmat qilish, kambag'allarga yordam berish, kattalarni hurmat qilish kabi fazilatlar ulgurji qilingan.

YASOQ QONUNINING ASOSIY BANDLARI

Buyuk Yasoq qonunining to'liq matni bizgacha yetib kelmagan. Biroq turli tarixiy manbalarda saqlanib qolgan parchalari asosida uning mazmunini tiklash mumkin. Quyida tarixchilar tomonidan qayd etilgan asosiy bandlar keltirilgan: Yuqorida keltirilgan bandlar Al-Maqriziy, Juvayniy, Rashiddin Fazlulloh va boshqa tarixchilarning asarlarida saqlanib qolgan. Bu bandlar Yasoq qonunining qat'iy va o'tkir xususiyatlarini namoyish etadi⁴⁵.

Ayrim olimlar (masalan, V.A. Riyazanovskiy) Yasoq qonunining quyidagi bandlarini ham qayd etgan:

1. Kimdir o'z urug'idan birortasi bilan urhsa va uni o'ldirsa, o'ldiruvchi o'lim jazosiga tortiladi.
2. Kimdir ota-onasiga qo'l ko'tarsa yoki ularga qarshi chiqsa, o'lim jazosiga tortiladi.
3. Kimdir o'zining katta aka-ukasini urib, kaltaklasa yoki haqorat qilsa, o'lim jazosiga tortiladi.
4. Kimdir o'zining kuyovini (erining aka-ukasi) yoki kelinini (xotining opa-singlisi) bilan zino qilsa, ikkisi ham o'ldiriladi.
5. Kimdir qo'li qurollangan kishini o'ldirsa, o'lim jazosiga tortiladi⁴⁶.

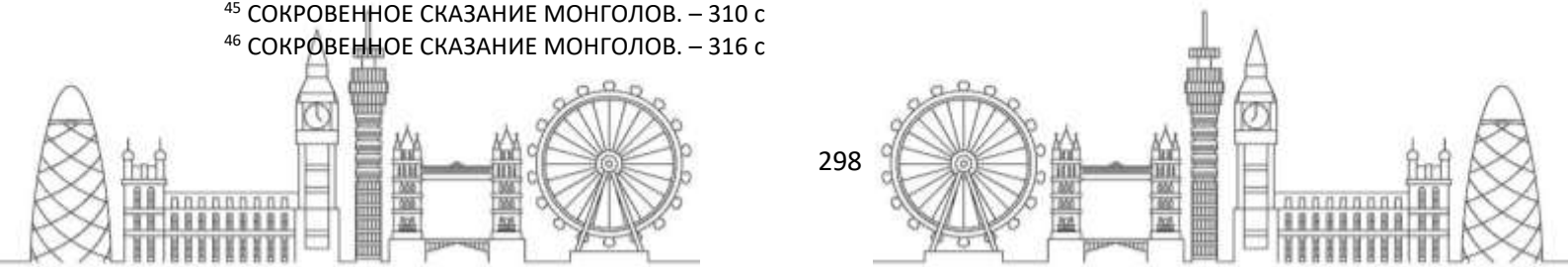
Yasoq qonunining amalga oshirilishi uchun maxsus sud tizimi tashkil etilgan. Chingizxon o'zining asrab olgan ukasi Shiki-Xutuxuga bosh qozi (yarguchi) lavozimini topshirgan. Uning vazifasi sud qarorlarini yozib borish va qonunlarni qo'llashni nazorat qilishdan iborat edi.

⁴³ B.Ahmedov. "Chingizxon Yasog'i va Temur Tuzuklari". Toshkent 2024y – 50. b

⁴⁴ B.Ahmedov. "Chingizxon Yasog'i va Temur Tuzuklari". Toshkent 2024y – 62. b

⁴⁵ СОКРОВЕННОЕ СКАЗАНИЕ МОНГОЛОВ. – 310 с

⁴⁶ СОКРОВЕННОЕ СКАЗАНИЕ МОНГОЛОВ. – 316 с

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Juvayniyning xabar berishicha, Yasoq qonunining yozma nusxalari (tumar) uyg'ur yozuvida yozilgan va eng obro'li amirlar - Yasoq biluvchilari (yasa-nishin) qo'lida saqlangan. Yangi xon taxtga o'tirganda, katta qo'shin jo'natilganda yoki davlat ishlarini muhokama qilish uchun kengash chaqirilganda bu yozuvlar olib kelinib, ular asosida ish yuritilgan⁴⁷.

Yasoq qonunining bajarilishi uchun maxsus nazoratchilar tayinlangan. Chingizxonning o'g'li Chig'atay Yasoqning eng qat'iy bajaruvchisi sifatida tanilgan. Juvayniyning so'zlariga ko'ra, Chig'atay o'z atrofidagilarni Yasoqdan qo'rqitar va uni buzganlar uchun qat'iy jazo choralarini ko'rar edi. Uning hukmronligi davrida "agar biror ayol o'z boshiga oltin to'la tashna olib yursa ham, hech qo'rqmasdi" deb yozilgan.

Yasoq qonunining amalga oshirilishini nazorat qilish uchun Mo'g'ul imperiyasida maxsus tizim yaratilgan. Har bir hududda yasoqni bajarishni nazorat qiluvchi maxsus amirlar (basqaq) bo'lgan. Ular markaziy hokimiyat nomidan ish ko'rib, qonunlarning bajarilishini ta'minlagan.

Buyuk Yasoq qonuni Mo'g'ul imperiyasining barqarorligi va kuchayishining asosiy omillaridan biri bo'lgan. Uning roli quyidagi jihatlarni ajratib ko'rsatish mumkin:

Birinchidan, Yasoq qonuni mo'g'ul qabilalarini birlashtirdi. Ilgari bir-biri bilan urushib yurgan qabilalar endi umumiy qonunlar asosida yashashni boshladilar. Bu ular o'rtasidagi nizolarni kamaytirdi va birlikni mustahkamladi.

Ikkinchidan, Yasoq qonuni kuchli davlat va armiya yaratishga xizmat qildi. Harbiy qonunlar tufayli mo'g'ul armiyasi jahon tarixidagi eng intizomli va samarali armiyalardan biriga aylandi.

Uchinchidan, Yasoq qonuni iqtisodiy taraqqiyotga yordam berdi. O'g'rilik va talonchilikka qat'iy jazo tufayli savdo-sotiq va iqtisodiy faoliyat xavfsiz bo'ldi. Bu Mo'g'ul imperiyasida iqtisodiy rivojlanishga olib keldi.

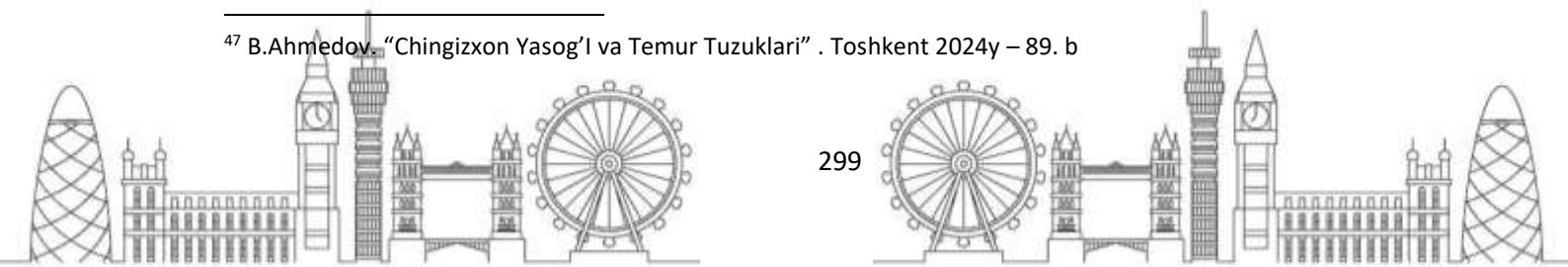
Tashqi kuzatuvchilarning ta'riflariga ko'ra, Yasoq qonuni mo'g'ul jamiyatida tartib-intizomni ta'minlagan. Plano Karpiniy o'zining "Mo'g'ullar tarixi" asariyda shunday yozgan: "Ular o'rtasida janjallar kam yoki umuman bo'lmaydi; urushlar, janjallar, yaralanishlar, o'ldirishlar ular o'rtasida umuman bo'lmaydi. U yerda o'g'rilar va qaroqchilar ham yo'q. Bir-birlarini hurmat qilishadi va o'rtalarida do'stlik bor... Ular o'rtasida o'zaro hasad yo'qdek. Ayollari iffatli va ular o'rtasida behayolik haqida hech narsa eshitilmaydi."

Xitoy generali Meng Xung, Chingizxonning zamondoshi, mo'g'ullar haqida shunday degandi: "Ular qonunlarga rioya qilishadi va jazodan qo'rqishadi."

Buyuk Yasoq qonunining ta'siri Mo'g'ul imperiyasi parchalanganidan keyin ham davom etdi. Mo'g'ul imperiyasining har bir ulusida Yasoq qonunining ayrim bandlari amal qilib turdi.

Oltin Orda (Uluq Ulus) hududida Yasoq qonuni XVI asrgacha amal qilgan. XVI asrda Oltin Ordada islom dini rasmiy din deb e'lon qilingach, Yasoq qonuni asta-sekin shariat

⁴⁷ B.Ahmedov, "Chingizxon Yasog'li va Temur Tuzuklari". Toshkent 2024y – 89. b

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

qonunlari bilan almashtirila boshlandi. Biroq mo'g'ul-uzbeklar va mo'g'ul-qozoq o'rtasida Yasoqning ayrim qoidalari an'anaviy huquq sifatida saqlanib qoldi.

Chag'atay ulusi hududida, xususan, Movarounnahr va Mog'ulistonda Yasoq qonuni XV-XVI asrlargacha amal qilgan. Temuriylar davrida ham Yasoq qonunining ba'zi bandlari qo'llanilgan.

Rossiyada mo'g'ul zamonidan keyin ham mo'g'ol huquqining ayrim elementlari saqlanib qoldi. G.V. Vernadskiyning ta'kidlashicha, "mo'g'ul jinoiy huquqi bilan tanishgan ruslar ba'zi mo'g'ul huquq tamoyillarini qabul qilishga tayyor bo'lishdi. Hatto Vladimirskiy-Budanov, umuman olganda mo'g'ul ta'sirini kamaytirgan bo'lsa-da, o'lim jazosi (Kiyev Rusida noma'lum), jismoniy jazolar (Kiyev Rusida faqat qullarga nisbatan qo'llangan) Moskva davlati huquqiga mo'g'ullar ta'siri ostida kiritilganligini tan oladi⁴⁸."

Qozoq xonligida XVII asrda Xon Tavkening "Jeti jarghi" ("Yetti farmon") qonunlari tuzilgan. Bu qonunlarning ko'p qismi Yasoq qonunining an'alarini davom ettirgan.

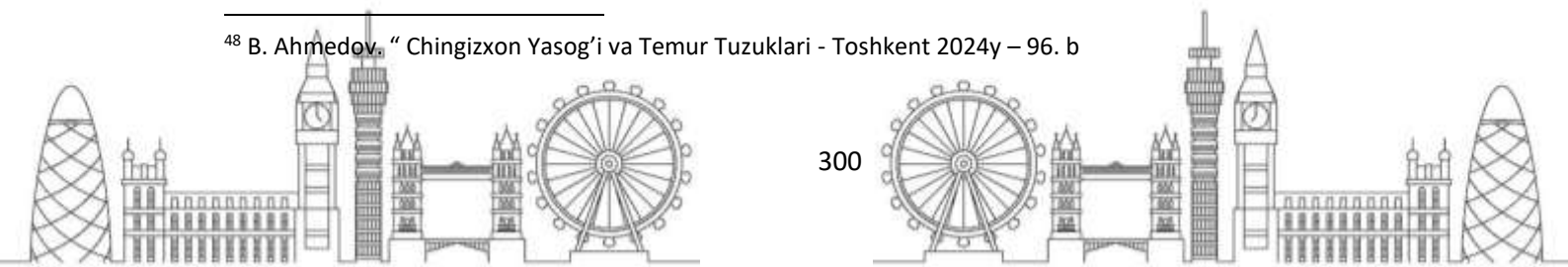
Shunday qilib, Buyuk Yasoq qonuni nafaqat Mo'g'ul imperiyasi davrida, balki undan keyingi asrlarda ham Markaziy Osiyo, Qozog'iston, Rossiya va boshqa mamlakatlarning huquqiy tizimlariga ta'sir ko'rsatgan.

Chingizxonning Buyuk Yasoq qonuni o'rta asrlar huquqshunosligining muhim yodgorligi va mo'g'ul davlatining barqarorligi asosidir. Bu qonun barcha mogul xalqlarni birlashtirish uchun xizmat qilgan.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Bartold V.V. Turkestan v epoxu mongol'skogo nashestviya. Sochineniya. T. I. M., 1963.
2. Vernadskiy G.V. Mongoly i Rus'. M., 2008.
3. Gumilev L.N. Drevnie tyurki. M., 2007.
4. Gumilev L.N. Poiski vymyshlennogo carstva. M., 2007.
5. Riyazanovskiy V.A. Obshchestvenno-gosudarstvennyy stroj i pravo mongolov v XIII-XIV vv. M., 2008.
6. Rashid ad-Din. Sbornik letopisey. Perevod s persidskogo. M., 1952-1960. T. I-II.
7. Djuveyni. Istoriya djavochid-gosudarstva. M., 2009.
8. Makrizi. Istoria memlukov Egipta. M., 2008.
9. Plano Karpini. Istoriya mongolov / Rubruk. Puteshestvie v vostochnye strany. M., 2008.
10. Ibn Battuta. Puteshestvie v stranu mirazhey. M., 2008.
11. Ayalon D. The Great Yasa of Chingiz Khan. A Re-examination // Studia Islamica. 1971.
12. Cleaves F.W. The Secret History of the Mongols. Cambridge, 1982.

⁴⁸ B. Ahmedov. "Chingizxon Yasog'i va Temur Tuzuklari - Toshkent 2024y – 96. b

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

13. Morgan D. The Mongols. Oxford, 2007.
14. Riasanovsky V.A. Fundamental Principles of Mongol Law. Indianapolis, 1965.
15. Secret History of the Mongols. Translated by U. Onon. London, 2001.
16. Weatherford J. Genghis Khan and the Making of the Modern World. New York, 2004.
17. Allsen T.T. Culture and Conquest in Mongol Eurasia. Cambridge, 2001.
18. Golden P.B. Central Asia in World History. Oxford, 2011.
19. May T. The Mongol Conquests in World History. London, 2012.
20. Buell P.D. Historical Dictionary of the Mongol World Empire. Lanham, 2003.

